

NOAH – for dyrs rettigheter

Dronningens gate 13

0152 Oslo

Oslo, 15.1.2020

Referanse: 19/28534

Innspill til høring av forskrift om endring av forskrift om omregningsfaktorer for råvarer til matmel og kraftfôrproduksjon ved fastsettelse av tollsatser og prisutjevningsbeløp

Etter ønske spilt inn av Felleskjøpet Rogaland Agder (FKRA) under det årlige kontaktmøte med korn-, mel- og kraftfôrbransjen har Landbruksdirektoratet presentert for Landbruks- og matdepartementet (LMD) forslag om å endre forskrift om administrative tollnedsettelse for landbruksvarer (FAT) og tollkvoteforskriften til å inkludere palmekjerneekspeller i vareomfanget for kvoten for karbohydratråvarer til kraftfôr. LMD støtter forslaget og ønsker å endre forskriftene.

NOAH – for dyrs rettigheter ønsker med dette å komme med innspill til forslaget om å inkludere palmekjerneekspeller til kvoten for karbohydratråvarer til kraftfôr. Vi ønsker å ta til orde for å ikke inkludere palmekjerneekspeller, da dette er et biprodukt av palmeoljeproduksjon – en type produksjon som bidrar til avskoging, tap av naturmangfold, undertrykkelse av lokale bønder, fattigdom og kritiske arbeidsforhold.

I dagens situasjon med tap av naturmangfold, miljøforringelse og klimaendringer er vi nødt til å gjøre omfattende endringer av vårt forbruk og levesett om vi skal møte globale klimamålsettinger og forhindre masseutryddelse av arter. Ifølge FNs klimapanel (IPCC) sin landrapport fra 2019 er landbruk og husdyrindustrien en av hoved-driverne for økte klimagassutslipp, tap av naturlige økosystemer og tap av biologisk mangfold.¹ Kjøttproduksjon – inkludert fôrråvarer som det her er spørsmål om – står sentralt for disse negative effektene. Klimapanelet tar til orde for en endring av kosthold i retning mer plantebasert forbruk, for å redusere klimagassutslipp fra mat. Dette vil frigjøre store arealer og bidra til betydelig reduksjon i klimagassutslipp. Å gjennomføre en slik endring i både kosthold og matproduksjon krever politisk handling på tvers av hele matsystemet, og på tvers av sektorer. De politiske tiltakene bør fremme kostholdsendring og mer bærekraftig arealbruk, styrket matsikkerhet og lavere utslipp. Får man til dette vil det med sikkerhet bidra positivt til 12 av FNs 17 bærekraftsmål ifølge IPCC – for eksempel tilpasning og begrenning av klimaendringer, redusert jordforringelse, forørkning og fattigdom, samt forbedring av offentlig helse.

Lite bærekraftig arealbruk har ført med seg negative økonomiske ringvirkninger, noe som klimaendringene antas å forsterke. Selv om det er praktisk for den norske kraftfôrbransjen å importere

¹ IPCC. 2019. Climate change and land: An IPCC special report on climate change, desertification, land degradation, sustainable land management, food security, and greenhouse gas fluxes in terrestrial ecosystems. Hentet fra <https://www.ipcc.ch/report/srccl/> 10.1.2020

karbohydratråvarer i form av palmekjerneekspeller, så er det også viktig å se på det store bildet. Import av kraftfôrråvarer, enten det er soya fra Brasil, palmekjerneekspeller fra Elfenbenskysten eller mais fra EU-landene, bidrar til å legge press på areal i andre land, samtidig som etterspørselen etter disse råvarene øker i takt med kjøttforbruket. Stadig mindre andel norske råvarer brukes i produksjon av fôr, samtidig som størstedelen av norsk kornproduksjon går nettopp til fôr, og fôr dyrkes på arealer i Norge som kunne vært brukt til menneskemat. Importen av karbohydrater til bruk i kraftfôr doblet seg mellom 2010-2014, og ca. halvparten av kraftfôrråvarene er importert. I tillegg er det drøvtyggerne som forbruker mest kraftfôr², på tross av at det er produksjonen av enmagede dyr som svin og kylling som har økt mest de siste årene.

Det er altså essensielt å få ned forbruket og produksjonen av husdyrprodukter for å møte klimautfordringene og bekjempe tap av naturmangfold. En helt sentral brikke for å få til dette er politiske tiltak, som importvern og toll. Det at LMD nå åpner for å inkludere palmekjerneekspeller i tollkvoten for karbohydratråvarer til kraftfôr vil derfor virke imot den hensikt å redusere produksjon, i tillegg til at det bidrar til å ytterligere fjerne den norske produksjonen fra det lokale ressursgrunnlaget og legge press på matsikkerheten i andre land. Den norske importen av soya fra Mato Grosso i Brasil bidrar allerede til betydelig miljøforringelse og avskoging i det som er et rikt savanneområde. Det samme gjelder import av palmekjerneekspeller fra det Afrikanske kontinentet. Etterspørselen etter palmeolje og økning i produksjonen av denne har ført til at palmeoljeindustrien har ekspandert i rekordfart. Malaysia og Indonesia er de største produsentene og i disse landene har palmeoljeindustrien bidratt til betydelig avskoging av regnskog, økte klimagassutslipp, samt bidratt til at flere arter står i fare for å bli utryddet – som for eksempel orangutangen som nå er kritisk truet.³ Det har også oppstått en rekke konflikter med lokalbefolkningen, og det har ved flere anledninger blitt rapportert «land-grabbing», ulovlig hogst, vold og våpenbruk.

Palmeoljeindustrien har møtt sterk kritikk i Sørøst-Asia og de store monokulturplantansjene har bidratt til at Indonesia er på verdenstoppen i klimagassutslipp. I senere tid har palmeoljeindustrien ekspandert til Afrika og kjøpt opp større arealer for plantasjebygging der. Dette truer også artsmangfoldet og lokalbefolkningen. Også sertifiseringsordningen for palmeolje, RSPO-standarden, har møtt kritikk, særlig fordi den åpner for avskoging i land og områder med spesielt stort skogdekke, og på grunn av manglende håndheving av regelverket i ordningen.⁴ Faktisk har RSPO-ordningen blitt anklaget for å gi de store palmeoljeselskapene insentiver til å i større grad bedrive landtyveri, nettopp fordi de kjøper opp større områder til plantasjer, og dermed kan si at de har satt av større deler av området til bevaring.⁵

² Landbruksdirektoratet. 2018. Markedsrapport 2017 – vurdering av markedene for norske landbruksvarer. Rapport nr. 4/2018. 15.2.2018

³ Beech, Hannah. 10.7.2019. The real victims of the palm oil industry are orangutans. Hentet fra <https://www.independent.co.uk/environment/orangutans-palm-oil-deforestation-environment-malaysia-a8988006.html> 21.1.2020

⁴ Regnskogfondet. 2020. Problemet med palmeolje. Hentet fra <https://www.regnskog.no/no/om-regnskogen/derfor-forsviner-regnskogen/problemet-med-palmeolje> 15.1.2020

⁵ Cernansky, Rachel. 26.3.2019. As palm oil production ramps up in Africa, communities work to avoid problems plaguing other regions. Hentet fra <https://ensia.com/features/sustainable-palm-oil-production-west-central-africa/> 15.1.2020

Regjeringen satser stort på bevaring av regnskog i en rekke utviklingsland, blant annet gjennom REDD+.⁶ Regjeringen erkjenner også at omdisponering av areal for produksjon av palmeolje, papirmasse, soya som fôrråvare og beiteareal for kyr til kjøttproduksjon er årsak til halvparten av verdens avskoging. Med denne erkjennelsen kommer også et ansvar. Både Soya moratorium-avtalen i Brasil og RSPO-ordningen for palmeolje har blitt utsatt for kritikk og fungerer tilsynelatende dårlig. Dette tydeliggjør at det er ekstra viktig – for å redusere de katastrofale effektene av denne typen industri – å redusere etterspørselen ved å redusere kjøttforbruket og -produksjonen. Det at LMD nå åpner opp for tollnedsettelse på import av palmekjerneekspeller til kraftfôr vil på ingen måte bidra positivt til en slik reduksjon. Vest-Afrika som helhet har allerede opplevd betydelig avskoging på grunn av kakaoproduksjon.⁷ Elfenbenkysten og Ghana er de to landene som FKRA til nå har importert fra. Deres begrunnelse for ønske om nedadministrering av tollsats er statusendringene av disse landene fra MUL til G+-land – som førte til en økning i tollsats. Under kontaktmøtet for korn- og kraftfôrbransjen konstaterte FKRA at en slik sats ikke er «økonomisk interessant», og dermed vil ikke importen kunne fortsette uten å inkludere palmekjerneekspeller i kvoten for karbohydratråvarer.

Fra kontaktmøtet heter det at «industrien og bransjen selv må ta stiling til miljøspørsmål».⁸ NOAH mener at bransjen i dette tilfellet ikke har tatt stilling til miljøspørsmål ved å tillate import av palmekjerneekspeller i utgangspunktet. Inntrykket er at dette er en råvare som kun er interessant fordi den er økonomisk gunstig. Myndighetene, her i form av LMD, har et ansvar for å følge opp nasjonale klimamål og internasjonale avtaler relatert til naturmangfold og miljø. Også regjeringens satsing på regnskog er relevant i denne sammenhengen, da en reduksjon i toll på palmekjerneekspeller fra Vest-Afrika vil kunne bidra til økt avskoging av regnskog. NOAH oppfordrer med dette LMD til å ikke endre forskrift for omregningsfaktorer for råvarer til matmel og kraftfôrproduksjon ved fastsettelse av tollsats og prisutjevningsbeløp, men heller opprettholde tollsatsen som ligger fast i endringen av eksportlandenes status fra MUL til G+.

Vi håper dere tar våre innspill i betraktning. På forhånd, takk.

Med vennlig hilsen,

Marie Henriksen Bogstad, agroøkolog i NOAH

Kaisa Sogge-Hautala, fagsjef for landbruk i NOAH

⁶ Regjeringen.no. 17.10.2019. Hvorfor norsk regnskogsatsing? Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/klima/klima--og-skogsatsingen/kos-innsikt/hvorfor-norsk-regnskogsatsing/id2076569/> 15.1.2020

⁷ Yeung, Peter. 16.10.2019. Ivory Coast law could see chocolate industry 'wipe out' protected forest. The Guardian. Hentet fra <https://www.theguardian.com/environment/2019/oct/16/ivory-coast-law-could-see-chocolate-industry-wipe-out-protected-forests>

⁸ Egne notater fra kontaktmøte for korn-, mel- og kraftfôrbransjen 18.6.2019